

pleme; zakaj kaže se, da je zvezana ravno s koreniko plati, in v rodu z besedo plat, spol, v poslednje pa, ako se povzame vse izpeljevanje, je tudi v rodu z nemškim *schlacht, geschlecht*. Kako tedaj, nam je treba rabiti besede žlahta in žlahten ali žlahen? Ni ravno nobene sile; dokler še niso pozabljene domače besede rod, blagoroden, pleme, plemenit, in reki smo si svoji, smo si v rodu, on je od rodú, tako dolgo so unih ptujk lahko zderžujemo, razun če jih hočemo rabiti kot poslovenjene ptujke. Vendar za žlahto drugi Slovani sploh le rabijo domače besede, rod, rodbina, rodstvo, svojstvo, pokrevenstvo, pribuznost, h katerim se utegne pridjati sorodstvo; za žlahtnost pa deloma sicer tudi rabijo ptujkešlahta, šlahetnost, šlahetstvo, šlehta, šlehtictvi, vendar niso še zavergli domačih plemenitost, blagorodnost, blagorodstvo, urozenstvo, urozenost, rodovitost.

Slovanski popotnik.

* Radostni smo prebiralih posledujo knjižico, ki jo je Ivan Kukuljević Sakcinski izdal v Zagrebu z naslovom: Izvjestje o putovanju kroz Dalmacijo u Napulji u Rim s osobitim obzirom na slavensku književnost, umjétnost i starine, s trémi na kamnu tiskanimi slikami. — Kakor léta 1854, ko je slavni gospod arkivar prvi pot prehodil Dalmacijo, tako je imel to léto na svojem potovanju skozi 5 mescov glavni namen, iskati podatkov in izvirov za zgodovino naroda horvaškega do 12. stolétja in za življenjepisje umetnikov jugoslovanskih, ktere je izdajati začel. Marljivo je nabéral, pregledoval in pretrésoval vse, kar utiče ali občno zgodovino jugoslovansko, zlasti pa horvaško in serbsko, ali pa starine in znamenitosti slovanskega naroda sploh. — Žal nam je, da mali prostorček našega lista nam ne pripušča kaj bolj na drobno govoriti o tem, kar marljivi pisatelj popisuje na svojem potovanju, in da nam ne ostaja več kakor le mično knjižico živo priporočati vsemu omikanemu občinstvu.

* Na Dunaji je dal Alojzi Vojteh Šembera, c. k. profesor češkega jezika in literature, knjižico: „Mistra Jana Husi ortografie česká — Magistri Joannis Hus orthographia bohemica na svitlo. — Česko in latinsko pisana ta knjižica tudi nam Slovencom ni brez važnosti, kar tiče naš sedanji pravopis. V predgovoru dokazuje gosp. učeni profesor Šembera, da je bil česki pravopis v 14. stolétji tako popačen in pogerden, da je težko stalo česko brati, ker so pisavei tiste dóbe po dva in tri soglasnike za izraz enega samega sostavljali. Janez Hus, to gerdoto pravopisja spoznavši in dobro soznanjen s hebréjskim in glagolitiškim jezikom, je bil prvi, kateri je tako imenovano diakritično pravopisje osnoval, po katerem — z majhnimi popravami in razločbami — Čehi, in nekaj lét sem tudi Jugoslovani rimsko-katoliškega obréda pišejo.

* „Piesni ludu polskiego“, t. j. pésmi ljudstva poljskega se zovejo obširne bukve, ktere je gosp. Oskar Kolberg pred kratkim v Varšavi na svitlo dal. Te narodne pésmi z napevi vred je gosp. K. sam nabral v ruskih, pruskih in avstrijskih krajih, v katerih poljski narod živi; zapopadka so različnega, le se vé da političnega ne, ker ima kniga dovoljenje Varšavske cenzure na čélu. Pesem je 41 brez verstnic iz različnih krajev, katerih je gotovo še dvakrat toliko; tudi „Tancov“ (plesov) je v napevih in z notami pridjanih 446. Same po sebi že izversten podatek k slovanski náredni literaturi imajo te bukve, brez predgovora, zemljopisnega pregleda krajev, kjer se te pésmi pevajo, kazala in objasnjenja nekterih izrazov, na 448 stranéh tudi zavoljo napévo v posamnim pésmam pridjanih posebno ceno, ktero še 10 na kamnu natisnjenih podob bolj povzdiguje, v katerih se predstavljajo Poljci in Poljke iz okolice Varšavske. — Vsakemu, komur je mar

za národne slovanske pesmi, se more ta kniga iskreno priporočiti, ker ne zapopada samo besede pesem, temuč tudi napeve (viže) prav lično pri vsaki pesmi natisnjene.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Buj v Istrii 1. oktobra. F. V. — Da véste, kako je pri nas letina, vam par verstic pišem: Te dni se je pri nas tergatev začela; ljudje so prav veseli, da jim je Bog že tako zaželjeno grojzdje slabega vremena in skor brez plesnivosti okranil; vina bo sicer le srednjo mero, pa dobra bo kapljica, ker je bilo do zdaj gorko in ker so pustili, da je grojzdje dobro dozorelo. Belo žito je bilo prav lepo in mu je cena zeló padla; pred žetvijo je bila pšenica čez 10 fl., zdaj je po 6 fl. star. Fižola in drugega zočivja je malo, ker smo imeli silno vročino in sušo, in zato se je tudi turšica po plitvih in slabih njivah posušila, v dobrih in globokih njivah je pa vendar prav lepa s debelimi storži. Zelja in repe ne bomo imeli nič; v vsem drugem imamo tedaj srednjo letino. Dež nam zdaj večkrat rosi, in tako bodo ljudje lahko ozimino po tergatvi sejali.

Iz Gorice 3. okt. nam pišejo gosp. profesor Kocen sledeče: „Potovaje po Gorenskem sem 25. dan p. m. na véliki cesti med Krajsko goro in Dovjem svoj dnevnik zgubil; v teh bukvicah je bilo tudi 39 fl. shranjenih. Mislil sem sicer, da zgubljeno je zgubljeno, — vendar sem prosil gosp. fajmoštra Dovjškega, ako bi poštena duša najdla dnar in bukvice, naj ji darujejo 5 fl. od najdenega dnarja, ostali dnar pa z bukvicami vred naj v Gorico pošljejo. In glejte! komaj pridem domú, že mi pismonos prinese pismo častitega gosp. fajmoštra Antona Furmaherja z najdenim dnarjem in dnevnikom; iz pisma sem zvedil, da Mežnarjeva Mica je najdla, kar sem zgubil in pošteno vse odrajtala. Nadjam se, da „Novice“ ne bojo nič napčnega storile, ako ta lepi izgled poštenosti svojim bravcom razglasijo.“

Iz Ljubljane. God. — Po odhodu g. prof. Metelko-ta izpraznjeno učništvo slovenskega jezika v 7. in 8. razredu ljubljanske gimnazije je začasno izročeno gosp. Jož. Marnu, bivšemu Horjuljskemu kaplanu, kateri bode zraven tega tudi učencem nižje gimnazije nedeljski pridigar. Slovenščino po ostalih 6 razredih bo učilo več gosp. profesorjev. Ali bo to tako ostalo, ali se bo po odhodu gosp. prof. Metelko-ta izpraznjena stolica slovenskega jezika razpisala in izvoljenemu potem zaterdno izročila (se vé da še z drugim učništvom vred), nam ni znano. — Kakor število letošnjih novincov za gimnazialne in realne šole kaže, se je število gimnazistov memo drugih let tako pomnožilo, da jih 54 celó niso mógli vzeti, realcov pa je manj kakor jih je druge leta bilo.

Iz Ljubljane 4. oktobra. Danes so god Nj. c. kr. apost. Veličanstva, cesarja Franc Jožefa v vsih cerkvah z veliko slovesnostjo in pobožnostjo obhajali. — Iz srednje Afrike smo zvedli, da se ondašni misionarji vsi dobro počutijo. Častitljivi gosp. dr. Knoblehar se je naménil, v Evropo priti, da svoje zdravje popravi. — Dopis iz Gradca nam naznanja, da sta se 2. t. m. pred Kapfenbergom pri Bruku dva hlapona tako silno zadéla, da sta dva kurjavca mertva ostala, en višji konduktér in en skladavec pazeló poškodovana bila. Dva voza sta bila čisto razrušena in tudi mašina je veliko škodo terpela. Sreča, da popotnih ni nobena nesréča zadéla.

Novičar iz raznih krajev.

Nj. c. kr. Veličanstvo, Cesar, so 4. t. m. po svojem povratku iz Vajmara svoj god v Išelnu obhajali, kamor so tudi presvitla cesarica iz Dunaja prišli. — Razpis visocega c. k. kupčijskega ministerstva zaukazuje, da bo prihodnje takrat, ko se bodo vozili potniki brez vožnih kart ali

z neveljavnimi, ali v višjem redu voz, kakor je na karti zapisano, vselej trojno plačilo odrajtovati in pobérati; toda to se bo godilo samo, ko voznja ne bo terpela čez 5 milj. Ako se bo dalo pa za terdno dokazati, da se je kak potnik menj ali več kakor 5 milj vozil, pa ni dostojne vožnine odrajtal ali se voza višjega reda poslužil, je treba davšino po résní daljave vožnje terjati. — Poslednji dan tega mesca se začne popisovanje v celem cesarstvu. — Nj. c. k. Veličanstvo, cesar Franc Jožef so se pripeljali 1. t. m. zjutraj ob 9. uri v Vajmar, kjer so se v gradu Belvedere sošli z rusovskim cesarjem. Ganljivo je bilo viditi, kako sta se mogočna gospoda priserčno objela in poljubila. 2. oktobra sta zapustila mogočna vladarja sopet Vajmar. Tako so znameniti shodi v Štutgartu in Vajmaru že samo v spominu še, in o tém nam ne ostaja več, kakor reči, da se je evropejski svet iz težkih sanj prebudil, da so francozki časnikarji presilovit glas gnali, némški pa vruga tam viditi si domišljevali, kjer ga ni bilo. Utihišlo je vse vrenje in vrešanje in pokojno gleda vse v prihodnost. Če se pa tudi še zgodi, da se imata naš in francozki cesar še to jesén v Berlinu sniditi, se bo smelo reči, da je vse poravnano, kar so poslednji časi razvezali, in Bog daj, da bi se tako zgodilo! — Unidan je bila v Temesvaru delitev premij za najlepše kobile; pa malo se jih je oglasilo za premije, ker je iz celega temeškega okroga samo 10 jih prišlo. Nepripraven čas je bil za to odločen, ker so iméli ljudje s poljskimi deli dosti opraviti. Podeljene je bilo pa vendar troje prvih premij, katerih največja je dala 24 rumenih cekinov. — V začetku oktobra bi bila imela v Zagrebu razstava grojzdja in sadja biti, pa preklicali so jo, ker ni bilo ne lepega grojzdja ne sadja upati. — Bere se, da ima rusovski car namen, se 6. t. m. v Varšavi kot poljski kralj kronati dati. Za to slovesnost odločeni voz je že iz Petrograda v Varšavo prišel, in je néki silno krasen. — Iz Francozkega se berejo kaj vesele reči o letošnji tergatvi. Skorej povsod gré pridék čez pričakovanje vinorejcov. Iz več krajev pišejo, da dobivajo trikrat več vina kakor leta 1856. Tudi kostanja imajo obilo in dobrega. — Pri nas suša, drugje pa povodnji; omenili smo že une dni silne povodnji na Ogorskem v Aradski okolici, danes pa beremo, da so silne povodnji v zdoljni Italii dalje in široko strašno se čez deželo razlile. Tudi na Piemonteškem je reka Stura vsled deževanja tako se narastla, da so mogli vožnjo po železnici nekoliko dni vstaviti. — Francozki časniki pišejo, da je v Valahii doslej izvcljenih bilo 28 za, 5 pa zoper zedinjenje knežij. Ker so 29. septembra volitve sklenjene bile, bo prihodnji novičar še kaj več povedati mogel. — Iz Indie dohajajo tako zopetgovorne novice, da je težko povedati, pri čem da je svet. Eni pišejo: Nadjati se moramo, da bomo prihodnje tedne zvedli večje in večje stiske in nove nesreče, ktere bodo angleško armado tû in tam zadele; sopet drugi: Med Delhičani je razpor, obupovati začenjajo, ker mnogo ljudi zgubivajo, stradati začenjajo i. t. d., še drugi: Najbolj junaški general Angležev je s pešico svojih vojakov zajét, da ne vé naprej ne nazaj. Reči pa se mora, da te novice večdel iz francozkih časnikov izvirajo. Angleži, kateri so bolj hladne kervi, spoznajo sicer, da ne ležé ravno na pérnicah, pa se tudi zavejo, da ni vse tako strašno, kakor je tû in tam brati. Dokler pa telegraf naznanja, da en angleški general, Havelok z imenom, z 1500 vojakov po versti 2000 Indijanov v kozji rog vžene, se jim ni treba nič bati, in to tem menj, ker pomoči iz Evrope več in več dobivajo. Če tudi ta pomoč po daljni poti le počasi prihaja, imajo vendar Angleži še več krajev, katerih prebivavci jim niso sovražni. Tako so v Pendšabu 30,000 novih vojakov nabrali, poglavarji drugih krajev so obljubili, ali zoper vstajnike se

vzdigniti ali pa ljudstvo naganjajo, Angležem pomagati. — V Kerkonoških hribih na Českem je 20. septembra prvi sneg padel in 20 lét star mladéneč, kateri je v zametu pot zgréšil, je čez noč v snegu zmerznil. — V bližnji okolici Dunaja bodo začéli 12. in 15. t. m. tergati.

Izgledi poezije slovenske v narečji Varaždinsko-Zagrebskem.

Od vremenitosti.*)

(Dalje.)

Kada premišljam,
Protuletni cvet
Na zeleni travi,
Kako je on lep,
Veselo je srce
Njega gledajuč,
Brzo se koleno
Prigne trgajuč.

Rožmarin zeleni,
Plavi jorgovan,
Nanika ljubljena
Materi ozvan,
Vu mladosti jošče
Grozovita smrt
Šestnajstletni cvet.

Gumbelium **) beli,
Žuti tulipan
Ponašas vu ruke
I postavljáš van,
Al za kratko vreme,
Nekuliko dan,
Povehnjeno cvetje
Vre ti je zahman.

Spomeni se z Boga,
Doklam je si zdrav,
Ne zabi se z Boga,
Koji sudi prav;
Odurjavaj grehe
Kak naj goršu stvar,
Da ti ne bu v peklu
Vekivečni kvar.

Svet ovaj čalarni
Je kak jeden vrt,
Po kojem se šeče
Nečemurna smrt;
Gde zapazi rožu
Vtrgne ju on čas,
Gluha je na prošnju
Je žalosten glas.

Ar cvetuči roži
Koju nosi svet,
Odlučeno vreme,
Veruj, bude vmret',
Prvlje ali potlje
Vujti ni je moč,
Ne znaš vendar tvoja
Gda bu zadnja noč.

Kad svet ov ostaviš
Skrbi se zaran,
Da v nebeški diki
(Si) zadobiš stan:
Dušu ak pogubiš,
Vse ti je zaman,
Nit telo začuvaš,
To je šala van.

*) Glej Novice, list 53.

**) Gumbelium pravijo Šmarnicam.

Kratkočasnice za poskušnjo s cirilico pisane.

Spisal Matija Majar.

Једнега човека је залезла пијача тако, да му је била широка улица в месту скоро превозка. Њему се је здело, да се верти цело место с хишамі вред. Он се наслоні на зид неке хише ин держі в роки кључ хишних врат. Његов пријатељ мемо гредоч га виді ин га впраша: Кај на делаш тукај? — цело место се верти около мене, јаз па ту чакам, да pride моја хиша, да хитро натакнем кључ на врата, одпрем ин смукнем в хишо.

Pogovori vredništva. Gosp. F. V. v B.: Ker se nadjamo, da obljubljeni potopis ne bo suho popisovanje, kje in kako se od kraja do kraja pride, ampak nam bo v prijetnem domačem jeziku povedal marsikaj od „Land und Leuten“, ga bomo prav radi natisnili v „Novicah.“